ΜΙΑ ΣΕΛΙΣ ΓΙΑ ΜΙΚΡΟΥΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΜΕΓΑΛΟΥΣ

ΜΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Πῶς μᾶς βλέπουν τὰ ζῶα

ΕΠΑΛΗΘΕΥΕΙ ΤΟ ΛΑΪΚΟ ΓΝΩΜΙΚΟ «ΑΛΛΑ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΛΑΓΟΥ ΚΙ' ΑΛΛΑ ΤΗΣ ΚΟΥΚΟΥΒΑΓΙΑΣ» "Η ΟΛΑ ΤΑ ΖΩΑ ΕΧΟΥΝ ΙΔΙΕΣ ΟΠΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ;

ΠΑΡΙΣΙ, 'Απρίλιος. ('Ιδ, ὑπ.).— 'Επιστήμονες ἀπ' ὅλες τὶς χῶρες, οἱ ὁποῖοι ἀσχολοῦνται γιὰ τὴν πολιτικὴ καὶ γιὰ τὰ σύνορα ποὺ χωρίζουν τοὺς λαούς, συνεργάζονται ἀδελφικὰ γιὰ τὴ λύση τοῦ προβλήματος τῆς ὁράσεως τῶν ζώων. 'Αλήθεια, πῶς μᾶς βλέπει ἕνα ἄλογο ἢ ἕνας κορυδαλλός; Μὲ ποιὰ χρώματα μᾶς στολίζει ὁ σκύλος, ἡ γάτα ἢ τὸ ψάρι ποὺ ἔχουμε στὴ γυάλα μας; Τέτοια ἐρωτήματα μποροῦν νὰ φαίνονται παράλογα, ὅταν τὸν κόσμο ἀπασχολοῦν τόσα σοβαρὰ προβλήματα. 'Αλλὰ ἡ ἀπάντησις σ' αὐτὰ μπορεῖ νὰ μᾶς δώση τὸ κλειδὶ ὡρισμένων μυστηρίων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα θὰ προκύψουν πολλὰ κέρδη γιὰ τὴν ἐπιστήμη. Θὰ μᾶς ἐπιτρέψη ἐπίσης νὰ ἐξηγήσουμε φαινόμενα, τὰ ὁποῖα θεωροῦμαι ἀφύσικα, ὅπως εἶναι, παραδείγματος χάριν, ὁ πανικὸς ἀπὸ τὸν ὁποῖον καταλαμβάνεται ὁ ἐλέφας —τὸ σύμβολο τῆς δυνάμεως— ὅταν βλέπη ἕνα ποντίκι.

Πραγματικά, τὰ ζῶα δὲν βλέπουν ὅπως οἱ ἄνθρωποι. "Ενα παιδὶ μπορεῖ νὰ διακρίνη ἕνα γκρίζο λαγό, μέσα σ' ἕνα πράσινο θάμνο. 'Ο σκύλος δὲν μπορεῖ νὰ τὸν διακρίνη, παρὰ ἂν κινηθῆ. Αὐτὸ τοὐλάχιστον πιστεύουν ὡρισμένοι εἰδικοί, οἱ ὁποῖοι βεβαιώνουν γιὰ πολλὰ κατοικίδια ζῶα, ὅπως ὁ σκύλος καὶ ἡ γάτα, δὲν ὑπάρχουν ἄλλα χρώματα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἄσπρο, τὸ μαῦρο καὶ τὸ γκρίζο. 'Εξαίρεσι ἀποτελοῦν τὰ πουλιά.

Γιὰ τὸ ἄλογο οἱ γνῶμες εἶναι μοιρασμένες. Τὰ μάτια του τοῦ προσφέρουν εἰκόνες μεγαλύτερες ἀπ' αὐτὲς ποὺ βλέπει ὁ ἄνθρωπος. Τὸ ἄλογο μᾶς βλέπει ψηλότερους ἀπὸ ὅσο εἴμαστε. 'Ο ἀμφιβληστροειδὴς χιτὼν τοῦ ματιοῦ του ἔχει, ἂν μπορεῖ νὰ εἰπωθῆ, διπλὴ ἐστία. "Ετσι μπορεῖ νὰ προσαρμόζη ἀναλόγως τὴν ὅρασί του, γιὰ τὰ πράγματα ποὺ βρίσκονται κοντά του ἢ μακριά του. Αὐτὸ τὸ χαρακτηριστικὸ συμβιβάζει τὶς ἀπόψεις δυὸ ἀντιθέτων παρατάξεων τῆς ζωϊκῆς φυσιολογίας. 'Η μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς παρατάξεις θεωροῦσε τὸ ἄλογο μυωπικό, ἡ ἄλλη ὑπερμετρωπικό. 'Η πρώτη ὑποστήριζε ὅτι τὸ ἄλογο δὲν μπορεῖ νὰ διακρίνη ἕνα κομμάτι ζάχαρι, σὲ ἀπόστασι μεγαλύτερη τοῦ 1.50 μέτρου. 'Η δεύτερη βεβαίωνε ὅτι εἶναι ἱκανὸ νὰ ἀναγνωρίση τὸν κύριό του ἀπὸ ἀπόστασι 500 μέτρων.

"Εχουν κι' οἱ δυὸ δίκιο. Λόγω τῆς θέσεως τῶν ματιῶν του, τὸ ἄλογο συλλαμβάνει τὸ ὀπτικὸ πεδίον ποὺ τοῦ προσφέρεται ὅπως σὲ σινεμασκοπικὴ ὀθόνη, ἐνῶ οἱ ἄνθρωποι βλέπουν ὅπως σὲ ἁπλὴ ὀθόνη. 'Αλλὰ αὐτὴ ἡ σινεμοσκοπικὴ ὅρασις εἶναι ἢ ὄχι ἔγχρωμη. Σ' αὐτὸ δὲν ὑπάρχει κατηγορηματικὴ ἀπάντησις. Ξέρουμε μόνον ὅτι τὰ ἄλογα εἶναι ἱκανὰ νὰ διακρίνουν τὸ κόκκινο, τὸ κίτρινο, τὸ πράσινο καὶ τὸ μπλέ, ἐνῶ τὰ ἰνδικὰ βάθια διακρίνουν τὸ γκρίζο, τὸ μπλὲ καὶ τὸ μῶβ. Αὐτὴ ἡ παρατήρησις προκάλεσε ἐντύπωσι σ' αὐτοὺς ποὺ κυνηγοῦν τὰ ἰνδικὰ βάθια, τὰ ὁποῖα ἀνήκουν στὴν οἰκογένεια τῶν ταύρων ποὺ χρησιμοποιοῦνται στὶς ἀρένες.

Ἐδῶ καὶ πολλὰ χρόνια, οἱ φυσιολόγοι βεβαίωναν ὅτι τὸ κόκκινο δὲν ἀσκεῖ ἄμεση ἐπίδρασι στὴ συμπεριφορὰ αὐτῶν τῶν ζώων. Αὐτὸ ποὺ τὰ ἐρεθίζει εἶναι ἡ κίνησις ἑνὸς χρωματιστοῦ πανιοῦ κι' ὄχι τὸ ἴδιο τὸ χρῶμα. 'Αλλὰ τὰ τελευταῖα συμπεράσματα, ὡς πρὸς τὰ χρώματα ποὺ μποροῦν νὰ διακρίνουν τὰ ζῶα, ἐπαναθέτουν τὸ πρόβλημα.

Ὑπάρχει κι' ἕνα ἄλλο πρόβλημα: Ποιὸ ἀπὸ τὰ κατοικίδια ζῶα βλέπει καλύτερα; Οἱ σύγχρονοι εἰδικοὶ συμφωνοῦν μὲ τὸν "Αμπτ 'Ελ Κάντερε, ὁ ὁποῖος ἔγραφε σ' ἕνα φίλο του: «Μὲ τὴν ὅρασι, τὴν ἀκοή, τὴν ὀσφρησι, ὅπως καὶ μὲ τὴν ἐπιδεξιότητα καὶ τὴ νοημοσύνη του, τὸ ἄλογο ξέρει νὰ προφυλάσση τὸν κύριό του ἀπὸ πολλὰ δυστυχήματα. Σύμφωνα μὲ ἕνα ἀραβικὸ θρύλο, ἂν τὸ λιοντάρι εἶναι ἱκανό, σὲ μιὰ σκοτεινὴ νύχτα, νὰ διακρίνη μιὰ ἄσπρη τρίχα στὸ γάλα, τὸ ἄλογο εἶναι ἱκανὸ νὰ διακρίνη μιὰ μαύρη τρίχα στὴν πίσσα».

Μεταξὺ τοῦ θρύλου καὶ τῆς πραγματικότητος δὲν ὑπάρχει μεγάλη ἀπόστασις. 'Αλλὰ τὸ ἄλογο βλέπει καλύτερα ἀπὸ τὴ γάτα; Εἶναι μάλλον ἀπίθανον. 'Η σχιστὴ κόρη τῆς γάτας, τῆς ἐξασφαλίζει καλύτερη ὅρασι, τόσο τὴν ἡμέρα, ὅσο καὶ τὴ νύχτα. "Εξ ἄλλου, ἡ ὀξύτατη ἀκοὴ της ἀναπληρώνει τὶς ἀτέλειες τῆς ὁράσεώς της. Αὐτὴ τῆς ἐπιτρέπει, περισσότερο ἀπὸ τὴν ὅρασι, νὰ ἐκτιμᾶ τὶς ἀποστάσεις. Πραγματικά, πολλοὶ ἐπιστήμονες πιστεύουν, ὅτι, ἀπὸ ἀπόστασι δέκα μέτρων, ἡ γάτα δὲν μπορεῖ νὰ μαντέψη τὸν ἀκίνητο κύριό της καὶ, ἀπὸ ἀπόστασι ἕξι ἕως ἑπτὰ μέτρων, μπερδεύει τὸ ξερὸ φύλλο ποὺ κινεῖται μ' ἕνα σπουργίτι. Αὐτὴ ἡ δυσκολία συναντᾶται καὶ σ' ἄλλα ζῶα, βεβαιώνουν οἱ ζωολόγοι, οἱ ὁποῖοι καὶ τὰ κατατάσσουν σὲ δυὸ κατηγορίες: σ' αὐτὰ ποὺ ἔχουν τὰ μάτια μπροστὰ καὶ σ' αὐτὰ ποὺ τὰ ἔχουν στὸ πλάϊ. Τὰ πρῶτα εἶναι μυωπικά, μολονότι ὑπάρχουν ἐξαιρέσεις. 'Αναφέρεται τὸ παράδειγμα τοῦ σκύλου, ὁ ὁποῖος ἐνῶ σὲ λίγα μέτρα μπροστά του βλέπει ἕνα ἀκαθόριστο κόσμο, μπορεῖ νὰ διακρίνη ἕνα γλάρο, ἀπὸ ἀπόστασι τριακοσίων μέτρων.

Καὶ τὰ χρώματα; Μελέτες ποὺ ἔγιναν τελευταῖα πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα, ἀπέδειξαν ὅτι, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς πιθήκους, ὅλα τὰ ζῶα ἔχουν ἐλλιπῆ ἀντίληψι τῶν χρωμάτων. 'Αλλὰ τὸ πρόβλημα δὲν εἶναι τόσο εὔκολο καί, γιὰ νὰ βρεθῆ ἡ λύσις του, πειράματα ἐπὶ πειραμάτων γίνονται σ' ὅλο τὸν κόσμο. 'Αρκεῖ νὰ σημειωθῆ, ὅτι μόνον στὰ σοβιετικὰ ἐργαστήρια ἔγιναν τὸν τελευταῖο καιρὸ 23.000 πειράματα μὲ σκύλους, ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ.

Καθὼς ὅμως τὰ ἀποτελέσματα τῶν μεμονωμένων πειραμάτων δὲν εἶναι ἱκανὰ νὰ δώσουν τὶς ἀπαντήσεις στὰ πολλαπλὰ ἐρωτήματα ποὺ θέτει ἡ ὅρασις τῶν ζώων, ἔγινε καταφανὴς ἡ ἀνάγκη τῆς δημιουργίας ἑνὸς διεθνοῦς δικτύου πληροφοριῶν, γιὰ τὴν ἀνακάλυψι τῆς ἀληθείας. Μιᾶς ἀληθείας ποὺ δὲν πρόκειται νὰ βλάψη κανένα.

Πῶς μᾶς βλέπουν αὐτὰ τὰ παράξενα γα τίσια μάτια; Εἶναι ἕνα πρόβλημα ποὺ ἀπασχολεῖ σοβαρῶς τοὺς ἐπὶ σελήνες ὅλου τοῦ κόσμου.

Οἱ σκύλοι εἶναι μυωπικοί. "Εχουν ὅμως ὀξυτάτη ἀκοὴ καὶ μποροῦν νὰ συλλάβουν ἤχους ποὺ τὸ ἀνθρώπινο αὐτὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ συλλάβη

'Η γλῶσσα τῶν ζώων

ΙΤΑΛΙΚΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ

ΕΝΑΣ τσοπάνος, ποὺ ἀπὸ πολλὰ χρόνια ὑπηρετοῦσε τὸ ἀφεντικό του πιστὰ καὶ μὲ μεγάλο ζῆλο, ἄκουσε, μιὰ μέρα ποὺ ἔβοσκε τὸ κοπάδι του στὴν ἄκρη τοῦ δάσους, ἄκουστ ἕνα δυνατὸ σφύριγμα. Καθὼς δὲν ἤξερε τί ἐν σήμαινε αὐτὸ τὸ σφύριγμα, μπῆκε στὸ δάσος. Σὲ λίγο, πλησιάζοντας σ' ἕνα ξέφωτο, εἶδε ὅτι τὸ ξερὸ χορτάρι καὶ τὰ ξερὰ φύλλα εἶχαν πάρει φωτιὰ καί, στὴ μέση ἑνὸς κύκλου ἀπὸ φλόγες, εἶδε ἕνα φίδι ποὺ σφύριζε μ' ὅλη τὴ δύναμί του. Καὶ τὸ φίδι, μόλις εἶδε τὸν τσοπάνο, τοῦ φώναξε:

— Τσοπάνε! Τσοπάνε! Σῶσε με!

'Ο τσοπάνος ἅπλωσε τότε τὴν ἀγκλίτσα του πάνω ἀπὸ τὶς φλόγες καὶ τὸ φίδι κουλουριάστηκε στὸ ραβδί κι' ἀνέβηκε μέχρι τὸ χέρι του. 'Απὸ τὸ χέρι του γλίστρησε ὕστερα μέχρι τὸ λαιμό του καὶ τὸν τύλιξε σὰν περιδέραιο. Κι' ὁ τσοπάνος, ὅταν εἶδε αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, φοβήθηκε πολὺ κι' εἶπε στὸ φίδι:

— Δυστυχία μου! Σ' ἔσωσα λοιπὸν γιὰ τὸ κακό μου;

— Μὴ φοβᾶσαι τίποτα, ἀπάντησε τὸ φίδι. 'Οδήγησέ με στὸν πατέρα μου, ποὺ εἶναι βασιλιὰς τῶν φιδιῶν.

'Ο τσοπάνος ἀρνήθηκε, γιατί, ὅπως εἶπε, δὲν μποροῦσε ν' ἀφήση τὰ πρόβατά του χωρὶς φύλακα. 'Αλλὰ τὸ φίδι τοῦ εἶπε:

— Μὴν ἀνησυχῆς γιὰ τὸ κοπάδι σου. Δὲν θὰ σοῦ συμβῆ κανένα κακό. 'Οδήγησέ με ὅσο τὸ δυνατὸ γρηγορώτερα στὸν πατέρα μου.

Μπροστὰ στὴν ἐπιμονή του, ὁ τσοπάνος ἄρχισε νὰ τρέχη στὸ δάσος, μὲ τὸ φίδι γύρω ἀπὸ τὸ λαιμό του. "Ωσπου ἔφτασε μπροστὰ σὲ μιὰ πόρτα καμωμένη ἀπὸ μεγάλα πλεγμένα φίδια καὶ τότε τὸ φίδι ποὺ ἦταν κουλουριασμένο στὸ λαιμό του σφύριξε δυνατά. Κι' ὅταν τὰ ἄλλα φίδια ἀπομακρύνθηκαν, εἶπε στὸν τσοπάνο:

— "Οταν μποῦμε στὸν πύργο, ὁ πατέρας μου δὲν θὰ πασαλείψη τὰ σοῦ προσφέρη ὅ,τι ἐπιθυμήσης: χρήματα, νουσάφι, κοσμήματα κι' ὅτι πολυτιμότερο ὑπάρχει στὸν κόσμο. 'Αρνήσου ὅτι κι' ἂν σοῦ προτείνη καὶ ζήτησέ του νὰ σοῦ δώση τὴν ἱκανότητα νὰ καταλαβαίνης τὴ γλῶσσα τῶν ζώων. Στὴν ἀοχή θ' ἀρνηθῆ, ἀλλὰ στὸ τέλος θὰ σοῦ παραχωρήση αὐτὸ τὸ προνόμιο.

Σὲ λίγο ἐφθασαν στὴ μεγάλη αἴθουσα τοῦ πύργου. Τὸ φίδι διηγήθηκε στὸ βασιλιὰ τῶν φιδιῶν πῶς εἶχε περικυκλωθῆ ἀπὸ τὶς φλόγες καὶ πῶς ὁ στοπάνος τὸ εἶχε σώσει. Κι' ὁ βασιλιὰς γύρισε τότε πρὸς τὸν τσοπάνο καὶ τοῦ εἶπε:

— Τί ἀνταμοιβὴ θέλεις νὰ σοῦ δώσω ποὺ ἔσωσες τὸ γυιό μου;

— Θέλω νὰ ἀποκτήσω τὴν ἱκανότητα νὰ καταλαβαίνω τὴ γλῶσσα τῶν ζώων, ἀπάντησε ὁ τσοπάνος.

'Ο βασιλιὰς τότε τοῦ εἶπε:

— "Αν σοῦ ἐπιτρέψω νὰ καταταβαίνης τὴ γλῶσσα τῶν ζώων καὶ προδώσης τὸ μυστικό σὲ κάποιον ἄλλον, θὰ πεθάνης ἀμέσως. Ζήτησέ μου ἄλλο πρᾶγμα ποὺ νὰ σοῦ εἶναι χρησιμώτερο. Θὰ σοῦ τὸ δώσω.

'Αλλὰ ὁ τσοπάνος ἐπέμεινε.

—"Αν θέλης νὰ μ' ἀνταμείψης, μάθε με τὴ γλῶσσα τῶν ζώων, ἀλλιῶς ἀφησέ με νὰ φύγω, εἶπε. Δὲν θέλω τίποτ' ἄλλο.

Κι' ἔκανε πῶς ἔφευγε. 'Ο βασιλιὰς τότε τὸν φώναξε καὶ τοῦ εἶπε:

— 'Αφοῦ τὸ θέλης, ἔλα ἐδῶ, μπροστά μου κι' ἄνοιξε τὸ στόμα σου.

'Ο τσοπάνος ἄνοιξε τὸ στόμα του κι' ὁ βασιλιὰς τῶν φιδιῶν φύσηξε μέσα καὶ τοῦ εἶπε:

— Καὶ τώρα φύσηξε κι' ἐσύ.

Φύσηξαν ἔτσι τρεῖς φορὲς κι' ὕστερα ὁ βασιλιὰς τῶν φιδιῶν τοῦ εἶπε πάλι:

— Τώρα μπορεῖς νὰ καταλαβαίνης τὴ γλώσσα τῶν ζώων. 'Αλλά, ἂν ἀγαπᾶς τὴ ζωή σου, φυλάξου νὰ μὴ προδώσης αὐτὸ τὸ μυστικό, γιατὶ ἀλλιῶς θὰ πεθάνης ἀμέσως.

"Υστερα ὁ τσοπάνος ἔφυγε. Καθὼς περνοῦσε τὸ δάσος, κατάλαβε αὐτὰ ποὺ ἔλεγαν τὰ πουλιὰ μὲ τὰ τραγούδια τους. Σὲ λίγο ξαναβρῆκε τὸ κοπάδι του καὶ ξάπλωσε στὴ ρίζα ἑνὸς δέντρου γιὰ νὰ κοιμηθῆ. Δύο κοράκια ἤρθαν καὶ κάθησαν ξαφνικὰ στὴν κορυφὴ τοῦ δέντρου κι' ἄρχισαν νὰ φλυαροῦν.

— "Αν αὐτὸς ὁ τσοπάνος ἤξερε ὅτι στὸ μέρος ποὺ κοιμᾶται ὑπάρχει χωμένο ἕνα κιβώτιο, γεμάτο μὲ χρυσάφι καὶ ἀσῆμι, τί νομίζεις ὅτι θὰ ἔκανε; ρωτοῦσε τὸ ἕνα κοράκι.

Μόλις ὁ τσοπάνος ἄκουσε τὰ λόγια του, πῆγε νὰ βρῆ τὸ ἀφεντικό του, τοῦ ζήτησε ἕνα ἀσῆμι καί, σκάβοντας στὴ ρίζα τοὐδέντρου, βρῆκαν ἕνα κιβώτιο γεμᾶτο χρυσάφι κι' ἀσῆμι καὶ τὸ φόρτωσαν στὸ ἁμάξι. Τὸ ἀφεντικὸ τοῦ τσοπάνου ἦταν τίμιος ἄνθρωπος καὶ οὐ εἶπε:

— Παιδί μου, αὐτὸς ὁ θησαυρὸς εἶναι δικός σου, ἀφοῦ ἐσὺ τὸν βρῆκες.

'Ο τσοπάνος πῆρε τότε τὸ θησαυρό, ἔχτισε ἕνα σπίτι καὶ παντρεύτηκε. Καὶ ζοῦσε εὐτυχισμένος καὶ χαρούμενος. "Ητ ὁ πλουσιώτερος ἄνθρωπος τοῦ χωριοῦ του καὶ τῶν γύρω χωριῶν κι' εἶχε κοπάδια ἀπὸ πρόβατα, ἀγέλαδα, ἄλογα, ὄπως καὶ χωράφια καὶ δάση.

Μιὰ μέρα, τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων, εἶπε στὴ γυναῖκα του.

— Πρέπει νὰ ἑτοιμάσης ἕνα πλούσιο γεῦμα γιὰ τοὺς τσοπάνηδες καὶ τοὺς γεωργούς μας.

'Η γυναῖκα διάστηκε νὰ ὑπακούση κι' ἑτοίμασε ἕνα ἐξαιρετικὸ γεῦμα. Τὴν ἄλλη μέρα, ὅταν οἱ τσοπάνηδες καὶ οἱ γεωργοὶ παρουσιάστηκαν, ὁ οἰκοδεσπότης τοὺς εἶπε:

— Φίλοι μου, φᾶτε, πιῆτε καὶ διασκεδάστε. 'Απόψε θὰ φυλάξω ἐγὼ τὰ κτήματά σας καὶ τὰ κοπάδια σας.

Κι' ἔφυγε γιὰ τὰ χωράφια. Κατὰ τὰ μεσάνυχτα, οἱ λύκοι ἄρχισαν νὰ οὐρλιάζουν καὶ οἱ σκύλοι νὰ γαυγίζουν. Οἱ λύκοι οὐρλιαζαν στοὺς σκύλους.

— Οἱ τσοπάνηδες ἔφυγαν. 'Αφῆστε μας νάρθοῦμε κοντὰ στὰ κοπάδια. "Αν μᾶς ἀφήσετε, θὰ ὑπάρχη κρέας γιὰ ὅλους.

Κι' οἱ σκύλοι ἀπαντοῦσαν.

— Πλησιάστε. Κι' ἐμεῖς θὰ λούμε νὰ χορτάσουμε γιὰ μιὰ φορά.

'Αλλὰ ὑπῆρχε κι' ἕνας γέρος σκύλος, ποὺ δὲν εἶχε πιὰ παρὰ δυὸ δόντια. Κι' αὐτὸς ὁ σκύλος φώναξε στοὺς λύκους:

— "Οσο ἔχω αὐτὰ τὰ δυὸ δόντια, δὲν θὰ κάνετε κακὸ στ' ἀφεντικό μου.

Οἱ λύκοι τὸ ἄκουσαν καὶ φοβήθηκαν.

"Οταν γύρισε στὸ σπίτι του τὸ πρωί, ὁ παλιὸς τσοπάνος διέταξε νὰ σκοτώσουν ὅλους τοὺς σκύλους του καὶ νὰφήσουν στὴ ζωὴ μόνο τὸ γεροντότερο, ποὺ δὲν τοῦ εἶχαν ἀπομείνει παρὰ μόνον δυὸ δόντια. Οἱ τσοπάνηδες ἀπόρησαν καὶ ρώτησαν:

— Γιατί; Τί κακὸ ἔκαναν;

'Αλλὰ ὁ ἰδιοκτήτης ἐπέμενε.

— Κάνετε αὐτὸ ποὺ σᾶς εἶπα! διέταξε.

"Υστερα, μαζὶ μὲ τὴ γυναῖκα του, ἔφυγε γιὰ νὰ ἐπισκεφθῆ τοὺς γείτονές του. 'Ο ἄντρας καβάλλησε σ' ἕνα ὄμορφο γκρίζο ἄλογο κι' ἡ γυναῖκα σὲ μιὰ ὄμορφη ἄσπρη φοράδα. Σὲ λίγο τὸ ἄλογο γύρισε τότε κι' εἶπε στὴ φοράδα:

— Ἔλα, πιὸ γρήγορα, πιὸ γρήγορα! Γιατὶ ἀργοπορεῖς;

Κι' ἡ φοράδα ἀπάντησε:

— Εἶναι εὔκολο νὰ τρέχης, ἐσὺ ποὺ κουβαλᾶς μόνον τὸ ἀφεντικό σου. 'Αλλὰ ἐγώ, μαζὶ μὲ τὴν κυρά μου, κουβαλάω καὶ τὰ περιδέραιά της, καὶ τὰ βραχιόλια της, καὶ κεῖνη τὰ φουστάνια της. Χρειάζονται τέσσερα βάθια, γιὰ νὰ κουβαλήσουν δλ' αὐτὰ τὰ γυαλικά.

'Ο σύζυγος, καταλαβαίνοντας αὐτὰ ποὺ ἔλεγε ἡ φοράδα, ἔβαλε τὰ γέλια. 'Η γυναίκα τοῦ τὸ ἄλογο γύρισε τότε κι' εἶπε στὴ φοράδα:

— Ἔλα, πιὸ γρήγορα, πιὸ γρήγορα! Γιατὶ ἀργοπορεῖς;

Κι' ἡ φοράδα ἀπάντησε:

— Εἶναι εὔκολο νὰ τρέχης, ἐσὺ ποὺ κουβαλᾶς μόνον τὸ ἀφεντικό σου. 'Αλλὰ ἐγώ, μαζὶ μὲ τὴν κυρά μου, κουβαλάω καὶ τὰ περιδέραιά της, καὶ τὰ βραχιόλια της, καὶ κεῖνη τὰ φουστάνια της. Χρειάζονται τέσσερα βάθια, γιὰ νὰ κουβαλήσουν δλ' αὐτὰ τὰ γυαλικά.

'Ο σύζυγος, καταλαβαίνοντας αὐτὰ ποὺ ἔλεγε ἡ φοράδα, ἔβαλε τὰ γέλια. 'Η γυναίκα

του τὸν ρώτησε τότε τί ἦταν αὐτὸ ποὺ τὸν ἔκανε καὶ γελοῦσε ἔτσι.

— Τίποτα, ἀπάντησε ὁ ἄντρας. Μιὰ κουταμάρα ποὺ μοῦ ἦρθε στὸ νοῦ.

'Η γυναίκα πίεσε τὸν ἄντρα της νὰ τῆς πῆ γιατί ἀκριβῶς εἶχε γελάσει. 'Αλλὰ ἐκεῖνος ἀπόφυγε κι' ἀπάντησε:

— Κι' ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν ξέρω γιατὶ γέλασα.

"Οσο ὅμως ὁ ἄντρας ἀρνιόταν νὰ μιλήση, τόσο ἡ γυναῖκα ἐπέμενε νὰ μάθη γιατὶ εἶχε βάλει τὰ γέλια. Καὶ στὸ τέλος, χάνοντας τὴν ὑπομονή του, ὁ ἄντρας τῆς εἶπε:

— "Αν σοῦ τῶ τί μ' ἔκανε νὰ γελάσω, θὰ πεθάνω τὴν ἴδια στιγμή.

"Υστερα ἀπ' αὐτὰ τὰ λόγια, ἡ γυναῖκα, γεμάτη περιέργεια, ἄρχισε νὰ βασανίζη περισσότερο τὸν ἄντρα της γιὰ νὰ μιλήση. "Ωσπου ξαναγύρισαν στὸ σπίτι τους. Καὶ τότε, μόλις κατέβηκε ἀπὸ τὸ ἄλογό του, ὁ ἄντρας παρήγγειλε νὰ τοῦ ἑτοιμάσουν ἕνα φέρετρο. "Υστερα, ὅταν τοῦ τὸ ἑτοίμασαν, τὸ ἔβαλε μπροστὰ στὸ σπίτι καὶ εἶπε στὴ γυναῖκα του.

— Θὰ ξαπλώσω μέσα στὸ φέρετρο. Θὰ σοῦ πῶ τότε τί μ' ἔκανε νὰ γελάσω. 'Αλλά, μόλις μιλήσω, θὰ γίνω ἕνας νεκρὸς ἄνθρωπος.

"Υστερα ξάπλωσε στὸ φέρετρο καὶ εἶπε στὴ γυναῖκα του:

— Πήγαινε νὰ δώσης ἕνα κομμάτι ψωμὶ στὸ γέρικο σκυλί μας.

'Η γυναῖκα πέταξε ἕνα κομμάτι ψωμὶ στὸ γέρικο σκυλί, χωρὶς νὰ τὸ κοιτάξη. 'Αλλὰ ὁ κόκκορας ἔτρεξε κι' ἅρπαξε τὸ ψωμί. Καὶ τότε ὁ σκύλος του εἶπε:

— 'Αχάριστε, πῶς μπορεῖς νὰ σκέπτεσαι τὸ φαΐ, ὅταν ξέρης ὅτι τὸ ἀφεντικό μας θὰ πεθάνη!

Κι' ὁ κόκκορας ἀπάντησε:

— "Ας πεθάνη, ἀφοῦ εἶναι τόσο ἀνόητος. 'Εγὼ στὴ θέσι του τοῦ θάλεγα ὄχι καὶ θάδινα στὴ γυναίκα μου νὰ καταλάβη πῶς δὲν πρέπει νὰ ζητάη νὰ τὰ μαθαίνη ὅλα.

Μόλις ὁ σύζυγος ἄκουσε αὐτὰ ποὺ ἔλεγε ὁ κόκκορας, πῆδησε ἔξω φρενῶν ἀπὸ τὸ φέρετρο καὶ φώναξε τὴ γυναίκα του.

— "Ακου νὰ σοῦ πῶ, τῆς εἶπε. "Αν ἐπιμένης νὰ τὰ μαθαίνης ὅλα, γύρισε στὴ μαμά σου κι' ἄσε με ἥσυχο. Δὲν θὰ πεθάνω γιὰ νὰ ἱκανοποιήσω τὴ δίψα σου περιέργειας.

'Από τότε, ποτὲ πιὰ ἡ γυναῖκα του δὲν τὸν ρώτησε γιατὶ εἶχε γελάσει.

ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ ΓΙΓΑΣ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

1. Σύγχρονος "Ελλην πολιτικὸς ἡγέτης. — Τοῦ «'Αοὐτους μᾶς εἶναι πολὺ γνωστὴ (γενική).
2. Χαρακτηρισμὸς κρατῶν. — Λέγεται καὶ σκουμπρί.— Ζῶον, κατὰ ποιητικὴν ἔκφρασιν.
3. 'Αρχηγὸς τῶν ἦταν ὁ Χίμμλερ. — Μυθικὴ χώρα, τὸ κράτος τοῦ πατέρα τῆς Μήδειας.— Μεγάλο ἀρχαῖο ἀσιατικὸ κράτος. — Γίνεται συχνὰ θῦμα τῶν ἐπιτηδείων.
4. 'Ο «'Ιππόλυτος» τῶν γαλλικῶν γραμμάτων.— 'Εκφράζει ἐπανάληψιν.— Τὸ ὀξὺ ἄκρον τοῦ πολεμικοῦ ὅπλου τῶν προγόνων μας.— "Ο,τι καὶ τὸ 2 ὁριζ. γ'.
5. Κράτος τῆς Εὐρώπης.— Τὸν ... κρεμᾶνε, τὴν Μεγάλη Παρασκευὴ (αἰτ.).— Μεγάλη εἶναι ἡ σημασία της γιὰ τὰ ζῶα (ἀντίστρ.).
6. Τὸ ὄνομα δύο 'Αμερικανῶν ἀδελφῶν, πρωτοπόρων τῆς ἀεροπλοΐας.— Αἰθέσιο τιτλοῦχος. — Αὐτοκρατορικὸς τίτλος (αἰτ., ἀημ.).— Περίφημη ποδοσφαιρικὴ ὁμὰς τῆς Μαδρίτης.
7. Τὸ ὄνομα ἑκάστης τῶν συνοδῶν τοῦ Διονύσου Βακχῶν.— "Ητων, ἄλλοτε, ἡ μεγαλύτερη λίμνη τῆς 'Ελλάδος (αἰτ.). — Λέξις... χαρτοπαικτική.
8. Μουσικὴ νότα.— "Ανθρωποι ἐξαιρετικὰ ἔξυπνοι καὶ δραστήριοι (δημ.).— "Υλη ἐφημερίδος.— Στὴν θέσιν αὐτὴν μποροῦν νὰ μποῦνε... δύο σκακιστικοὶ ὅροι.
9. Καθορίζει τὶς τιμὲς ἑνὸς προϊόντος μας. — Τρία ὅμοια γράμματα.—Συνθηματικὴ λέξις τῶν μικροπωλητῶν, ἐπὶ τῇ θέᾳ ἀστυφύλακος. — Συνέθεσε πολωνέζες.
10. Γάλλος στρατηγός, ἕνας ἀπὸ τοὺς ἡγέτας τοῦ ΟΑΣ.— Φιγούρα τῆς τρόπουλας. — Τὸ λένε συχνὰ οἱ... βαρήκοοι.
11. "Ενας ἀπὸ τοὺς πρώτους ἀνθρώπους.— Πολύτιμο μέταλλο.— 'Από αὐτὸ φαίνεται ἡ ... καλὴ μέρα.
12. 'Εμεῖς τὸ παίρνουμε στὴν ἐκκλησία.— Διακρίνεται στοὺς κοινοβουλευτικοὺς ἀγῶνας.— 'Αποτελεῖται ἀπὸ ἀρκετὲς ὁκάδες.
13. Θεμέλιον ἁμαξωμάτων (ξενική).— Στὸν τόπο μας γίνεται γιὰ ταῦ... φύλλου πῆδημα (αἰτ., δημ.).— 'Η πρώτη ὀργανώτρια... καλλιστείων.— Εἰδικὸς σύνδεσμος.
14. Ὑπάρχουν πολλὲς στὴ σύγχρονη ζωγραφική. — Προκαλοῦν διάφορες ἀρρώστιες. — 'Αρχαῖο ὄνομα τῆς 'Αττικῆς.
15. Εἶναι οἰκήματα τοῦ δημοσίου. — "Ενας γνωστὸς «Φράνς», ὄχι ὅμως ὁ Μαντές.
16. Ἐξάγεται καὶ στὸν ὁρυκτό. — "Ιδρυσε πολλά, παγκοσμίου φήμης, γραφεῖα ταξιδιῶν.— Πόλις τῆς Γαλλίας. — Στὴν δημοτικὴν σημαίνει τὴν περιουσίαν.
17. 'Ισπανικὸς τίτλος εὐγενείας (ἀντιστρ.). — Τὰ ἀντικατέστησαν οἱ ἐρωτευμένοι μὲ τὸ ... τηλέφωνο.— Γυναικεῖο ὄνομα.
18. Αὐτὸ ἀναφέρεται στὰ παρὸν (ἀντιστρ.). — Μυθικὸς ἥρως τῆς Λακωνίας.— 'Αρχαῖο ὑποδητικό.— Μέρος τοῦ ἀρότρου (καθαρ.).
19. 'Αρσενικὰ ζῶα.— Αὐτὸ δίνει ... μπόϊ.— Καὶ οὐ ὄρκους τὸ χρησιμοποιοῦν.
20. Λέξις τῆς κοινῆς νοητικῆς διαλέκτου γιὰ τὴν πορείαν τοῦ πλοίου.— Τὸ οὐδέτερον ἀφορικῆς ἀντωνυμίας (καθαρ.).— Μᾶς τὴν θυμίζει ἡ μετάληψις τῶν καθολικῶν. — "Ορος τοῦ μπρίτζ.
21. Τοῦ λείπει μέλος τοῦ σώματος. — 'Αρχαῖος δῆμος τῆς 'Αττικῆς, τὸ σημερινὸ Μπεγιάτι.— 'Ο "Ομηρος τὴν ἀποκαλεῖ «Ροδοδάκτυλον» (ἀντιστρ.). — Συχνὰ συνυπάρχουν μὲ τὰ